

מדינת ישראל
משרד החינוך והתרבות
אגף חברה ורוח
אגף החינוך הדרוזי והצ'רקסי

לכבוד,

מנהלי מחוזות
מפקחים כוללים
מנהלי בתי ספר
רכזי מקצוע הערבית (שפה וספרות)
המורים לערבית בבתי הספר היסודיים והעל יסודיים הכלליים בחינוך הממלכתי

חוזר מפמ"ר ערבית – ספרות תש"ף\1

במגזר הדרוזי והצ'רקסי

תוכן העיניים: –

- דבר המפמ"רית
- "שאלות עמ"ר"
- "תיק תכנית הלימודים"
- "שילוב המעורבות החברתית בחלופות בהערכה"
- הדגשים בהוראת הספרות בחינוך היסודי ובחינוך העל יסודי.
- פיתוח מקצועי.
- הדרכה.
- בחינות הבגרות.

דבר המפמ"רית

הספרות מזמנת חווית לחיות את הרגע, ולחיות דרך... הסיטואציות, הדמויות, הקונפליקט, הדילמה ולא רק לדעת על.

על כן אנו ממשיכים את תהליכי ההוראה/ הלמידה החווייתית, המעמיקה, והמשלבת מיומנויות חשיבה, מיומנויות רגשיות, ערכים ורלוונטיות, בעידן המוצף בידע, כדי ליצור תהליכי הזדהות רגשיים וחברתיים וערכיים אשר משפיעים על הלומד ועל תפיסתו לחיים, לעולם, ולעצמו. והאתגר הוא להעצים את רלוונטיות החינוך ללומד. לשם כך נדרש עיצוב מתמיד ללמידה המקדמת את הלומדים, מעצבת את אישיותם ונותנת תחושת צמיחה, רלוונטיות לעולם וערך ומסוגלות, במטרה להביא להרחבת ההשכלה וידע העולם בקרב התלמידים שלנו.

בנוסף לכך חשוב לי לציין כי, קידום השיגים לימודיים, חברתיים וערכיים, וצמצום פערים לימודיים, העצמת ערך המצוינות, הכללה והתחשבות בשונות בין התלמידים. הם אבני דרך בהוראת הספרות.

תיק תכניות לימודים לעובדי הוראה.

תיק תכניות לימודים לעובדי הוראה הוא כלי מקוון חשוב ומשמעותי ללמידה. התיק מציג את כלל תכניות הלימודים בכל תחומי הדעת, בכל שכבות גיל ובכל המגזרים. הוא מאפשר לתכנן את התהליך הלימודי והחינוכי ביעילות מרבית תוך כדי יצירת קשרים בין ידע, מיומנויות וערכים.

תיק תכניות לימודים כולל את:

1. הידע הנדרש על פי תכנית הלימודים.
2. המיומנויות המרכזיות בכל תחום דעת (קוגניטיביות, תוך אישיות ובין אישיות).

3. הערכים המרכזיים בתחומי הדעת השונים.

בנוסף, התיק כולל מגוון חומרי למידה, יחידות הוראה, סרטונים וכלי הערכה ומעודד ליזום, ליצור ולגוון את אופני הלמידה תוך כדי שימוש בכלים עכשוויים ברוח הלמידה המשמעותית.

התיק מהווה חלק ממהלך אסטרטגי לאומי רחב היקף, אשר נועד להתאים את הלמידה לאתגרי המאה ה-21.

קישור לתיק תכניות לימודים

"שילוב המעורבות החברתית בחלופות בהערכה"

בחודשים האחרונים נכתב והופץ מסמך משותף למזכירות הפדגוגית, המנהל הפדגוגי ומנהל חברה ונוער בנושא "שילוב המעורבות החברתית בחלופות בהערכה". המסמך נכתב כחלק מהתפיסה המערכתית לחינוך ערכי. מסמך זה מחזק את התפיסה המדגישה כי הוראת תחומי הדעת תוך שילוב העיסוק בערכים תורמת ללמידה משמעותית. הוראה המתבססת על חיבור רלוונטי בין החומר הנלמד לעולמו של התלמיד, למידה המשלבת חוויה ערכית וחשיבה ביקורתית.

השילוב בין החלופות בהערכה בתחום הדעת למעורבות החברתית יכול להעמיק את הלמידה המשמעותית. התכנית תסייע לתלמידים להבין וללמוד היטב את תחום הדעת מתוך ראיית הרלוונטיות של עולם התוכן הלימודי למציאות החיים. לשילוב בין החלופות בהערכה למעורבות החברתית יש ערך חינוכי רב ביצירת מוטיבציה למעורבות אזרחית וחברתית כתוצאה מלמידה המחברת בין עולם התוכן הלימודי למציאות החיים. בדרך זו נסייע לתלמידים בהתפתחותם האישית ובבניית זהותם ונחזק בהם את תחושת ערך העצמי, השייכות והמחויבות לקהילה, לחברה ולמדינה.

בשנת הלימודים תש"ף אנו ממליצים למורים/מורות לערבית – בתחום הספרות

ליישם בבית ספרם את המהלך על בסיס העקרונות שבמסמך המצורף. קישור למסמך

אוריינות דיגיטלית

במסגרת מקצוע הספרות השנה תש"ף אנו נטמיע את אוריינות הקריאה בכלל, והאוריינות הדיגיטלית בפרט. מושג אוריינות הקריאה הוא רחב מאוד המכיל מערך גדול של מיומנויות קוגניטיביות, ומטה קוגניטיביות, ידע עולם והשכלה כללית, העברת מיומנויות וידע קודם ושילובם בנושאי לימוד שונים והקשרים שונים, פיתוח חשיבה ביקורתית/יצירתית ועוד... כל זה במטרה כדי ליצור מענה חינוכי הולם למציאות המשתנה כלומר, להכין את הלומד לחיים העתידיים ולהיות חלק מהחברה בעולם גלובלי. למותר לציין כי במקצוע הערבית נמשיך בארגון הלמידה וההערכה והתאמתם למציאות החדשה על מנת לתת מענה לצרכי המערכת במציאות עתירת ידע וטכנולוגיה, ועל מנת להכין את התלמידים להתמודד עם הרבה האתגרים הצפויים להם בחיי היומיום, אנו מקימם השנה מרחב דיגיטלי ללמידה פעילה, מעמיקה, ומשולבת ערכים, במרחב זה נקיים תהליכי הוראה \ למידה בסביבות דיגיטליות לקידום ידע, מיומנויות ערכים בנוסף להטמעת אסטרטגיות חשיבה מסדר גבוה, ושאלות עמ"ר. חשוב לי לציין כי, אחת המטרות החשובות בהוראת הספרות היא להצמיח לומד אורייני, רחב אופקים, בעל ערכים, מורשת ומוסר ועל כן אנו השנה נשקוד על קידום אוריינות הקריאה בספרות (הכנת יחידות הוראה מתוקשבות) בדגש על מיומנויות וערכים) לקדם את יכולתו של הפרט להבין טקסטים ספרותיים דיגיטאליים להחיות איתם ולהחיות אותם, להעריך ולבקר אותם ולנקוט עמדה.

עקרונות והדגשים בהוראת הערבית – שפה: הבנה, הבעה ולשון ערבית על כל הרצף

עקרונות בשנת הלימודים:

- הדגשת הוראת הספרות כמקצוע נפרד
- עידוד הקריאה והבעה בכל פה ובכתב
- העשרת אוצר המילים.
- מעבר מלמידה תחומית ללמידה בין-תחומית בדגש על המיומנויות ועל פיתוח רעיונות גדולים המשלבים בין תחומי הדעת השונים, ויוצרים גמישות והעברה בין הדספלינות

הדגשים במסגרת הוראת הערבית :

- לגזור את תכנית ההוראה/למידה הבית ספרית מתכנית הלימודים.
- לחזק בתכנית הלמידה את הידע בספרות, ולבנות את למידת הספרות סביב רעיונות גדולים לשלב עם תחומי דעת אחרים.
- לתכנן את ההוראה, תכנון ההוראה מחייב הכרת תכנית הלימודים, התמקדות בכל התלמידים (להתחשב בשונות), קביעת יעדים (ידע, מיומנויות, וערכים), הוראה דיפרנציאלית, משוב בסוף כל יחידה והתאמת דרכי ההוראה ליעדים.
- ללמד\לנתח את הטקסט על פי ממדי ההבנה (לפי תכנית הלימודים)
- הערכה מבוססת נתונים וכתובת תכנית התערבות בעקבות המיפויים.
- הערכה אישית והערכת עמיתים.
- לפתח גישות ומאפיינים אישיותיים, מעבר לרכישת הידע.
- להבחין בהבדל בין הוראת טקסט ספרותי לבין הוראת טקסט עיוני, למרות שבכל טקסט יש ערכים חברתיים ואסתטיים ואמצעים טוריים שונים אך, מקומם של כל אלה בטקסט הספרותי הוא מהותי ומרכזי לכן, קריאתו (למידתו/ הוראתו) מזמינה הערכות אחרת ושונה מטקסט עיוני.
- לפתח את כישורי החשיבה (חשיבה מסדר גבוה)

- הוראת תחומי משמעות/ רלוונטיות לחיי הלומד.
- לשלב מיומנויות רגשיות וחברתיות וערכים בנוסף למיומנויות החשיבה בתוך תכני השיעור.
- לקשר את הנאמר בטקסט לעולמו הפנימי וההתנסותי של הלומד.
- לקשר את מה שנאמר בטקסט אחד לטקסט אחר (מיזוג טקסטים).
- ללמד את התלמידים להטיל ספק ולחפש פתרונות.
- ללמד את התלמידים לשאול שאלות, ולשער השערות, לחפש במקורות מידע.
- לפתח אצל הלומדים מיומנויות דיגיטאליות על מנת לדעת להתמודד עם טקסט דיגיטלי. (מיומנויות המאה ה-21)
- לפתח כישורי דבור בציבור. (חובה בכל תכנית עבודה של כל מורה לערבית)
- לעודד הוראה/למידה במרחבי למידה גמישים ולמידה ניידת.
- לחלק את שעות ההוראה בבתי הספר לפי מארז מתנ"ה (2 ספרות שבועיות).
- ליישם חלופות בהערכה. (30%)
- להשתתף בהשתלמויות, ימי עיון ושולחנות עגולים.

בחינוך היסודי

- לתשומת לבכם: בשנת הלימודים תשע"פ ייושמו הנושאים הבאים:
- מבדק הקריאה והכתיבה לכיתות א' מבדק שפותח בראמ"ה בשותפות עם המפמ"רים והאגף לחינוך היסודי. המבדק נועד למפות ולאתר את הקשיים של התלמידים ביחס לחבריהם בכיתה ולכתוב תכנית התערבות. (חובה לבצע את המבדק ולכתוב תכנית התערבות בעקבותיו)
 - מבדק קריאה, הבנה וכתובה לכיתות ב' מבדק שפותח בראמ"ה בשותפות עם המפמ"רים והאגף לחינוך היסודי. המבדק נועד למפות ולאתר את הקשיים של

- התלמידים ביחס לחבריהם בכיתה ולכתוב תכנית התערבות. (חובה לבצע את המבדק ולכתוב תכנית התערבות בעקבותיו לפי המדריך המצורף)
- משימות ביצוע ברוח פירלס (יישלחו יחידות הוראה\למידה מתוקשבות לבתי הספר באמצעות המדריכים לשם למידה/הוראה.
 - משימת ביצוע לכיתה ג' (פרטים בנושא יישלחו מאוחר יותר)
 - משימת ביצוע לכיתה ו' (פרטים בנושא יישלחו מאוחר יותר)
 - מכתבת אלפאנוס התכנית תמשיך בגנם ובכיתות א'-ב'.

היא תכנית לעידוד הקריאה ולעידוד שיח משפחתי עם הילדים. במסגרת התוכנית מוענקים ספרי ילדים איכותיים למאות אלפי משפחות. התוכנית כוללת קריאה משותפת עם ההורים של הספרים, דבר שיוצר הזדמנות לקרבה משפחתית, לדו-שיח פתוח ומשמעותי, להעברת ערכים חברתיים אוניברסליים, להעמקת תחושת השייכות של הילד למשפחה ולקהילה ולתרבות הערבית שלו, ובעיקר – להנאה משותפת.

גם השנה תש"ף נמשיך להפעיל את התכנית בבתי הספר הממלכתיים דוברי הערבית בכל הארץ. במסגרת התכנית יקבל כל ילד ארבעה ספרים לביתו, שי לספרי המשפחה. ספרי מכתבת אלפאנוס נבחרים בהלימה למטרות התכנית: עידוד אהבת הספר, וטיפוח תרבות של שיחות ועיסוק סביב ערכים, ובזיקה לערכי מפתח ה"ב. (מכתבת

אלפאנוס)

פיתוח מקצועי :

השתלמויות עבור מורים \ מורות המלמדים ביסודי

השתלמויות מקוונות – (מט"ח) "איחוד מול ייחוד":

- הוראת הספרות בשילוב סרטונים.
- השתלמות לרכזים (דרך מט"ח)
- פדגוגיה בעידן החדש

השתלמויות במרכזי פסג"ה, בנושאים:

- אוריינות מעמיקה אסטרטגיות חשיבה מסדר גבוה בהוראת טקסט מדעי,
- מרחיבה את הידע ומטמיעה מיומנויות וערכים.

- עקרונות רכישת השפה הערבית – השתלמות מיועדת למורות שמלמדות בכיתות א' וג'.

- עידוד קריאה והעצמת ההבעה בעל פה ובכתב – ההשתלמות מיועדת למורים \ מורות המלמדים \ מלמדות בכיתות ד' – ו'.

(פרטים להרשמה יפורסמו בהמשך, נא לפנות למדריך בית הספר)

ימי עיון:

- שולחנות עגולים לכל המורים / מורות על כל הקצה החינוכי .
- כנס להצגת תוצרי התלמידים בעקבות ההשתלמויות.
- ימי מיקוד (ימי שיא): בנושא עידוד קריאה והבעה בעל פה (מועדים, לוח ותכנים ליום זה יפורסמו בהמשך)

בחינוך העל יסודי

לתשומת לבכם: בשנת הלימודים תשע"פ ייושמו הנושאים הבאים:

(תאריכים יפורסמו בהמשך)

הערה: המדריכים ילוו את המורים \ מורות וינחו אותם \ אותן בעבודתם \ לפי

ההנחיות של המפמ"ר

מבדקים ומבחנים:

- מבדק עמי"ת לתלמידי כיתה ז' עם האפשרות למבחן מתוקשב. המבדק נועד לאתר ולמפות את יכולותיהם השפתיות של כלל תלמידי כיתה ז' בתחילת שנת הלימודים, ולאחר את הקשיים בקריאה, הבנה וכתובה במטרה לכתוב תכנית התערבות. (המבדק יתקיים בתחילת שנת הלימודים)
- מבחן מיצ"ב (חיצוני ופנימי) לכיתה ח'. (המדריכים יכתבו תכנית עבודה מבוססת נתונים, יחד עם המורים)
- משימות ביצוע ברוח פיזה (יישלחו יחידות הוראה \ למידה מתוקשבות לבתי הספר באמצעות המדריכים לשם למידה והערכה מעצבת)

השתלמויות עבור מורים \ מורות המלמדים בעל יסודי

השתלמויות מקוונות:

"איחוד מול ייחוד":

- השתלמות בנושא "רכז המקצוע כמחולל שינוי"

- פדגוגיה בעידן חדש.

- שילוב סרטונים בהוראת הספרות

"השתלמויות במרכזי פסג"ה:

- רטוריקה ואומנות הדיבור – דיבור מול קהל.

- "חשיבה מסדר גבוה במסע הלמידה" אוריינות קריאה ואוריינות קריאה

דיגיטאלית; בדגש על פיתוח כישורי חשיבה מסדר גבוה/ מיומנויות בדגש על

רלוונטיות החינוך וערכים(ושאלות ע"מ"ר) בטקסט ספרותי

(פרטים להרשמה יפורסמו בהמשך, נא לפנות למדריך בית הספר)

ימי עיון וימי מיקוד ושולחנות עגולים : בשנה"ל תש"ף יתקיימו ימי העיון

הבאים:

תאריך	מקום	נושא המפגש	קהל יעד
17.10.2019	פסג"ה מע'אר	<ul style="list-style-type: none">• כתיבת תכנית הוראה ולמידה מבוססת נתונים.○ מעקב, בקרה, ולווי לתוכנית עבודה בנושאי מיצ"ב חיצוני.○ מאפיינים מרכזיים בשימוש המיצ"ב בית הבהרות על שאילות ותשובות במבחן המיצ"ב.• הדגשים, ואתגרים.• רצף חינוכי	מורי שפה ערבית בכיתות חט"ב חט"ע יום עיון
14.11.2019	פסג"ה ירכא	<ul style="list-style-type: none">○ חידושים ואתגרים- אוריינות דיגיטלית-	מורי שפה ערבית בכיתות תיכון שולחן עגול

	טעויות נפוצות בבחינות הבגרות-		
מורי שפה ערבית - על יסודי תיכון - חט"ב מיצ"ב חיצוני יום עיון 2	• מעקב ובקרה - אחרי בגרות חורף ולפני מיצ"ב חיצוני - רצף חינוכי	פסג"ה מע'אר	27.2.2020

בחינות בגרות :

בתכנית ההיבחנות בערבית:

שילוב שאלות חשיבה, ערכים, מעורבות ורלוונטיות בבחינות הבגרות בספרות. במילים אחרות נטמיע שאלות עמ"ר (ערכים, מעורבות ורלוונטיות) שאלות חשיבה מסדר גבוה (השוואה, מיזוג טקסטים, הבעת עמדה, הגדרת הבעיה ומציאת פתרונות שיגעו בעולמו הפנימי והערכי-רגשי של התלמיד. (מתווים לשאלוני בגרות [\(לחץ כאן\)](#))

שאלון מותאם:

שאלון -021381- (הבנה, הבעה ולשון) על פי הרפורמה ללמידה משמעותית

- בשאלון זה בתי הספר יקבלו ביום הבחינה מבחן מותאם נפרד משאלון הבחינה הרגיל. חשוב לציין כי התלמידים בעלי לקויות למידה נדרשים ללמידה הזוהה ברמתה לכלל התלמידים, עם זאת הם זקוקים להתאמות הן ברמת הטקסט והן ברמת השאלות שיאפשרו להם להביע את הידע שלהם באופן הטוב ביותר (למתווה ודוגמאות [לחץ כאן](#)).

- * שאר השאלונים התלמיד יקבל התאמות לפי מה שמגיע לו ([מצורף חוזר](#))
מפמ"רית בעניין ההתאמות

- תכנית ההבחנות בערבית (טבלת שאלוני חובה 3 יחידות לפי שאלונים)

שם השאלון	סמל השאלון	מועד הבחינה	משך הבחינה	מבנה הבחינה	קהל הנבחנים (המלצה)	
ערבית-ספרות	021181	חורף וקיץ	שעה וחצי	בשאלון זה 3 פרקים: פרק ראשון: שירה קלאסית ומודרנית-50%. פרק שני: פרוזה-40%. פרק שלישי: שירה\פרוזה-10% (טקסט שלא נלמד בכיתה) למתווה לחץ כאן	י"ב וגם י"א	70% חיצוני
ערבית-הבנת הנקרא, הבעה ולשון	021381	חורף וקיץ	שעתים וחצי	בשאלון זה שני פרקים: פרק ראשון: הבנת הנקרא והבעה-60%. פרק שני: דקדוק-40% למתווה לחץ כאן	י"ב	70% חיצוני
שאלון לאקסטרנים 30%	021382	חורף וקיץ	שעה וחצי	ספרות ולשון	תלמידים אקסטרניים	30% פנימי (ציון בית ספרי-חלופות בהערכה)

נבחני משנה בוגרים:

- נבחן משנה בוגר (טרומ רפורמה) לא יוכל להבחן בבחינה של היחידה החמישית
שאלון – 910411.

- נבחן משנה בוגר (טרומ רפורמה) יוכל להבחן בבחינה של היחידה הרביעית
ולהשלים
הבחנות לרמת 4 יח"ל, באמצעות שאלון – 21281, עפ"י הרפורמה.

- נבחן משנה בוגר (טרומ רפורמה) שנבחן ברמת 3 יח"ל ומבקש להשלים הבחנות
לרמת
5 יח"ל, עליו להבחן בשני שאלוני הרפורמה: 21281 ו- 21282.

חלוקת השעות בחט"ב לפי מארז מתנ"ה תש"פ ساعات تدريس اللغة العربية
كما ورد في "منظومة تخطيط، إدارة واستعدادات" للعام الدراسي 2018-2019 (מתנ"ה: מארז תכנון,
ניהול והיערכות לשנה"ל תשע"ט), على النحو التالي: [קישור לחלוקת שעות בחט"ב](#)

מلاحظات	تقسيم الساعات	عدد الساعات	الصّف
رجاء الانتباه للساعتين الإضافيتين.	2 أدب/سפרות 3 لغة/ שפה- הבנת הנקרא, הבעה ולשון ساعتان إضافيتان/ שעתיים תוספתיות: الأولى: للتّنوّر القرائي الرّقمي وشلهفت (שלהבת). الثّانية: للمطالعة والتّعبير الكتابي/טיפוח הקריאה וההבעה בכתב.	2+5	כיתה ז' السّابع
رجاء الانتباه للساعتين الإضافيتين.	2 أدب /سפרות 3 لغة/ שפה- הבנת הנקרא, הבעה ולשון	2+5	الثّامن

	<p>ساعتان إضافيتان/ سعتיים תוספתיות: الأولى: للتّنوّر القرائي الرّقمي وشلهفت (شلهבת). الثّانية: للمطالعة والتّعبير الكتابي/ טיפוח הקריאה וההבעה בכתב.</p>		
<p>رجاء الانتباه للسّاعتين الإضافيتين.</p>	<p>2 أدب/ספרות 3 لغة/ שפה- הבנת הנקרא, הבעה ולשון ساعتان إضافيتان/ שעתיים תוספתיות: الأولى: للتّنوّر القرائي الرّقمي وشلهفت (شلهבת). الثّانية: للمطالعة والتّعبير الكتابي/ טיפוח הקריאה וההבעה בכתב.</p>	2+5	التّاسع

קישור חלוקת השעות ביסודי לפי מארז מתנ"ה תש"פ -

כיתה	א'	ב'	ג'	ד'	ה'	ו'
الصّفّ	الأوّل	الثّاني	الثّالث	الرّابع	الخامس	السّادس
عدد السّاعات	11-9	9-7	9-7	8-6	8-6	7-5

הדרכה:

מטרת ההדרכה היא לקדם ולפתח את המקצוע עליו המדריך\ה אמון\ה, והיא המסגרת המלווה והתומכת בצוותי המורים \והמורות, כמו כן היא נועדה להטמעת ה"איך" ו"המה" ודרכי הערכה בקרב צוותי ההוראה לפי הנחיות המפמ"ר. ההדרכה היא משאב יקר מאוד ולכן חשוב לתכנן אותו מראש מול המדריך ולקבוע לו"ז לאורך כל השנה.

יום ההדרכה עבור מורים בבתי הספר היסודיים הוא יום ה' .

יום ההדרכה עבור מורים בבתי הספר על היסודיים הוא יום ה'.

(לעיתים יחול שינוי ביום ההדרכה לכן, מומלץ ליצור קשר עם המפמ"רית)

אני מאחלת לכולנו שנה מוצלחת ופורייה

מאמינה כי "סירת משוטים יכולה לנצח ספינת מרוץ בזכות רוח הצוות"

בכבוד רב

וופא מועדי, מפמ"רית ערבית(שפה וספרות) במגזר הדרוזי והצ'רקסי

העתקים:

ד"ר מרי שליסל, יו"ר המזכירות הפדגוגית.

מנהלי מחוזות.

גב' דליה פינג, ס' יו"ר המזכירות הפדגוגית, ומנהלת אגף א' לפיתוח פדגוגי.

גב' אלירז קראוז, מנהל אגף א' חברה ורוח.

גב' איה חיראדין, מנהלת אגף החינוך הדרוזי והצ'רקסי.

גב' דסי בארי, מנהלת אגף א' חינוך על יסודי.

גב' אתי סאסי, מנהלת אגף א' יסודי

מר דויד גל, מנהל אגף בכיר בחינוך.